

ERZURUM İLİNDE HANEHALKLARININ EV DIŞI GIDA TÜKETİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Gürkan ÇALMAŞUR* Hüseyin DAŞTAN**

ÖZ: Bu çalışmanın amacı, hanehalklarının ev dışı gıda tüketimlerinin genel durumunun ve ev dışı gıda tüketimlerine etki eden faktörlerin tespit edilmesidir. Bu çalışma, 400 hanehalkına uygulanan anketlerden elde edilen yatay kesit verilerine dayanmaktadır. Bu amaçla yaş, eğitim düzeyi, aylık gelir, çocuk sayısı, meslek, eşin mesleği, hanehalkı büyüklüğü, medeni durum, cinsiyet, ikamet edilen ilçe ve oturlan evin mülkiyeti gibi faktörlerin hanehalkının ev dışı gıda tüketimleri üzerindeki olası etkileri Ki-Kare analizi ile araştırılmıştır. Ayrıca, ev dışı gıda tüketiminde etkili olabileceği düşünülen değişkenler dikkate alınarak logit model denemesi gerçekleştirilmiştir. Model tahmin sonuçlarına göre, ev dışı gıda tüketimini aylık gelir, okuyan birey sayısı çocuk sayısı, hanehalkı büyüklüğü, meslek ve eşin mesleği değişkenleri etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Ev dışı gıda tüketimi, Ki-Kare analizi, Logit model, Erzurum

Jel Sınıflandırması: D10, D12, D19

DOI: 10.29131/uiibd.681035

Geliş tarihi: 28.01.2020 / **Kabul Tarihi:** 16.06.2020 / **Yayın Tarihi:** 20.06.2020

Research Article

FACTORS AFFECTING HOUSEHOLD FOOD CONSUMPTION AWAY FROM HOME IN ERZURUM

ABSTRACT: The aim of this study is to determine the general situation of households food consumption away from home and the factors affecting food consumption away from home of the households. This study is based on cross section data obtained from surveys applied to 400 households. For this purpose, possible effects of factors such as age, education level, monthly income, number of children, profession, household size, marital status, gender, district of residence and ownership of the house of residence, household's on food consumption away from home analysed by using Chi-Square analysis. In addition, logit model was applied to carried out considering the variables that may be affecting in the food consumption away from home. According to the model estimation results, variables such as monthly income, number of children studying, number of children, household size, occupation and wife's occupation affect the food consumption away from home.

Key Words: Food consumption away from home, Chi-Square Analysis, Logit model, Erzurum.

Jel Classification: D10, D12, D19

Received: 28.01.2020 / **Accepted:** 16.06.2020 / **Published:** 20.06.2020

* Doçent Dr.,Erzurum Teknik Üniversitesi, Erzurum, gurkan.calmasur@erzurum.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8515-5719

** Doçent Dr.,Erzurum Teknik Üniversitesi, Erzurum, , hdastan@erzurum.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8016-7145

Kaynak gösterimi için:

ÇALMAŞUR, G., ve DAŞTAN, H. (2020). ERZURUM İLİNDE HANEHALKLARININ EV DIŞI GIDA TÜKETİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER. Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 6 (1), 97-111. DOI: 10.29131/uiibd.681035

1. GİRİŞ

Yiyecek ve içecek endüstrisi artan rekabet ortamıyla birlikte her geçen gün daha hızlı bir biçimde büyüme ve gelişmeye devam etmektedir. Teknolojik gelişmeler, gelir düzeyinde meydana gelen yükselişler, artan iş yoğunluğu, kadınların iş hayatına başlamaları, zaman sınırlılığı vb. faktörler bireyleri ev dışı gıda tüketimine yönlendirmektedir (Bekar ve Gümüş, 2016). Ev dışı gıda tüketimi, fertlerin kendi sahip oldukları evlerinin dışında yer alan yiyecek ve içecekleri tüketmeleri biçiminde tanımlanmaktadır (Jaafar vd., 2009).

Günümüzde toplumlar çok büyük boyutlara ulaşmış olan hizmet sektörünün üretmiş olduğu mal veya hizmetleri oldukça fazla bir biçimde talep etmektedir. Özellikle yiyecek-içecek üretimi gerçekleştiren firmaların büyük ilgi görmesi ev dışı gıda tüketme davranışını ortaya çıkarmıştır. Ev dışı gıda tüketme olgusu, temel olarak ev dışında bulunan yiyecek ve içeceklerin tüketilmesi ile yakından ilişkilidir. Söz konusu tüketim, fertlerin sahip oldukları evlerinin dışında herhangi bir firmanın üretim faaliyetini gerçekleştirdiği yiyecek, içecek vb. ürünleri belirli bir fiyat karşılığında satın almaları durumudur. Bu anlamda, ev dışı gıda tüketimi yiyecek ve içecek endüstrisine olan talebin çıkış noktasını oluşturmaktadır (Özdemir, 2010). Yani, ev dışı gıda tüketim olgusunu günümüz yiyecek ve içecek endüstrisinin varlık sebebi olarak görmek mümkündür (Doğdubay ve Saatçi, 2016). Dolayısıyla, ev dışı gıda tüketimi olgusunun araştırılması hem ilgili endüstride faaliyet gösteren firmalar ve hem de araştırmacılar açısından büyük önem arz etmektedir.

Daha önce de ifade edildiği gibi, ev dışı gıda tüketimine hizmet eden endüstride yaşanan gelişmenin önemli nedenlerini yaşanan gelir artışı, değişen yaşam koşulları, aile yapısındaki değişim, kadınların iş yaşamına katılması vb. etkenler etkilemektedir. Ayrıca, ev dışı gıda tüketimi yalnızca ekonomik faktörlere değil aynı zamanda sosyalleşmek, eğlence, vb. sosyal ve psikolojik faktörlere de bağlıdır (Akbay ve Boz, 2005; Özdemir, 2010).

Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı, Erzurum ilinde ikamet eden hanhalklarının ev dışı gıda tüketimlerinin varlığını tespit etmek ve bu tüketimde hangi faktörlerin etkili olduğunu belirlemektir. Bu amacı gerçekleştirmek için, 400 hanhalkı ile yüz yüze görüşmek suretiyle temini sağlanan veriler Ki-Kare bağımsızlık testi ve logit model aracılığıyla analize tabi tutulmuştur.

1. Literatür Taraması

Literatürde, ev dışı gıda tüketimini ve bu tüketimi etkileyen faktörleri inceleyen yerli ve yabancı düzeyde çok sayıda çalışmaya rastlamak mümkündür. Goddard (1983), Kanada'da, Lee ve Brown (1986), McCracken ve Brandt (1987) ile Hollingworth (1994) Amerika'da, Chan vd. (1990) Çin'de ev dışı gıda tüketimini analiz etmişlerdir. Nayga ve Capps (1992), 1987-1988 dönemi itibarıyla National Food Consumption Survey anketini kullanarak ev dışı gıda tüketimini etkileyen faktörleri logit model yardımıyla analiz etmişlerdir. Çalışmada, ırk, etnik köken, meslek, hanhalkı büyüklüğü, yaş ve gelir değişkenlerinin ev dışı gıda tüketiminde etkili olduğu tespit edilmiştir. Jensen ve Yen (1996), 1992-1993 dönemi için Amerika'da ev dışı gıda tüketimini Double Hurdle modeli kullanarak incelemiştir. Çalışmada, eşin çalışmasının öğle ve akşam yemeği harcamalarını olumlu yönde etkilediği ama kahvaltı harcamaları üzerinde bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Söz konusu çalışmaların haricinde konu ile ilgili farklı yabancı çalışmalar da mevcuttur. Fakat, burada son 16 yıllık zaman diliminde yerli düzeyde yapılan çalışmalardan bazılarına ait genel bilgilere değinilmiştir.

Gül vd. (2003), Adana ilinde ailelerin ev dışı gıda tüketimlerini belirlemeye çalışmışlardır. Çalışmada 377 hanehalkı ile yapılan anketler aracılığıyla elde edilen veriler yardımıyla ev dışı gıda tüketen hanelerin ev dışı gıda tüketme zamanları, tüketim sıklıkları, tüketim yerleri ile tüketmiş oldukları yiyecek türü tercihleri ortaya konulmuştur. Sonuç olarak, hanehalklarının yaklaşık olarak %55,4'ünün ev dışı gıda tüketim alışkanlığını sergiledikleri görülmüştür.

Akbay ve Boz (2005), hanehalklarının ev ile ev dışı gıda tüketim yapılarını uyguladıkları 240 adet anket yardımı Kahramanmaraş ilinde analiz etmişlerdir. Çalışmada, hanelerin aylık gelirlerinin %28,6'lık tutarını gıda harcamalarına ayırdıkları tespit edilmiştir.

Onurlubaş vd. (2015), Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinde 1282 bireye uyguladıkları anketlerden hareketle tüketicilerin ev dışı gıda tüketimini incelemişlerdir. Ki-kare analizinin kullanıldığı çalışmada, araştırmaya katılanların tümünün ev dışı gıda tüketim gerçekleştirdiği ve meslek değişkeni ile ev dışı gıda tüketme arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Bekar ve Dönmez (2016), 392 bireye uyguladıkları anket yardımıyla tüketicilerin dışarıda yemek yeme nedenlerini araştırmışlardır. Çalışmada, bireylerin açlığı gidermek yerine psikolojik, sosyal ve ekonomik sebeplerden ve zorunluluk nedeniyle ev dışı gıda tüketimini gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Kutluay Tutar ve Yazırlı (2016), Nazilli ilçesinde ev dışı gıda tüketimini etkileyen faktörleri incelemiştir. Bu amacı gerçekleştirmek için 230 hane halkına anket uygulanmıştır. Sonuç olarak, ankete katılan hanehalklarının yaklaşık olarak %83,9'unun ev dışı gıda tüketme alışkanlıklarının olduğu tespit edilmiştir.

Traş ve Şengül (2017), Türkiye'de ikamet eden 52419 hanehalkının 2002 ve 2005 yılları arasında ev dışı gıda tüketmelerinde etkili olabileceği düşünülen yaş, yıl ve kuşak etkilerini Double Hurdle modeli yardımıyla analiz etmişlerdir. Çalışmada hanehalklarının ev dışı gıda tüketimlerinin ilgili değişkenlerle uyumlu bir biçimde farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bitrak ve Hatırlı (2019), hanehalklarının ev dışı gıda tüketmelerine sebep olan demografik, sosyal ve ekonomik faktörleri Isparta ilinde analiz etmişlerdir. Çalışmada toplam 342 hanehalkına uygulanan anketler, Logit modeli kullanılarak değerlendirilmiştir. İncelenen hanehalklarının %45,45'inin ev dışı gıda tüketiminde buldukları tespit edilmiştir.

Söz konusu bu çalışma literatürdeki diğer çalışmalardan hem Logit model ve Ki-Kare analizi gibi iki farklı yöntemi birlikte ele alması ve hem de ilgili bölgede konu ile ilgili yapılan ilk çalışma olması sebebiyle farklılık gösterdiği ve bir özgünlük taşıdığı düşünülmektedir.

2. Yöntem

Erzurum ilinde ikamet eden hanehalklarının ev dışı gıda tüketimlerinin varlığını ve bu tüketimi etkileyen faktörleri tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmanın veri setini elde etmek amacıyla 2019 yılı Kasım-Aralık aylarında anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Anket uygulamasının gerçekleştirildiği 2019 yılına ait veriler henüz yayımlanmadığı için 2018 yılı itibarıyla Erzurum ili ve merkez ilçelerinin nüfus rakamları dikkate alınarak merkez ilçelerde uygulanacak anket sayıları tespit edilmiştir. Buna göre, 2018 yılında Erzurum ilinin toplam nüfusu 767848'dir. Bu nüfusun %49,9'u erkeklerden ve geriye kalan %50,1'i ise kadınlardan oluşmaktadır. Erzurum ili merkez ilçe nüfusu ise toplam 422164'tür. Yine bu nüfusun %49,3'ü

erkeklerden ve geriye kalan %50,7'si ise kadınlardan oluşmaktadır. Erzurum ili merkez ilçeleri itibariyle 208157'si erkek ve 214007'si ise kadın bireylerden oluşan toplam 422164 kişi bu çalışmanın anakütlesini oluşturmaktadır. İlgili anakütleyi temsil etmek için kullanılacak minimum örnek büyüklüğü %5 önem düzeyi ve %5 hata payı göz önünde bulundurulduğunda yaklaşık olarak 384'tür (www.surveysystem.com). Hesap edilen 384 minimum örnek büyüklüğü, bazı anketlerin tutarsız veya eksik doldurulabileceği ve temsil gücünün daha yüksek olması sebebiyle 400'e çıkarılmış ve söz konusu rakam kadar haneye anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Anketörler, belirlenen örnek kütleyle yüz yüze görüşme suretiyle anketlerin doldurulmasını gerçekleştirmişlerdir. Söz konusu anketten temin edilen veriler Excel'e girilerek elektronik ortama transfer edilmiştir. Bu aşamadan sonra ise ilgili veriler, SPSS ve EvIEWS gibi paket programları aracılığıyla tasnif edilerek detaylı bir biçimde değerlendirilmiştir. Çalışmada öncelikle ankete katılan hanehalklarının sosyo-ekonomik ve demografik özellikleri frekans tabloları yardımıyla betimsel istatistikleri analiz edilmiştir. Diğer taraftan, Pearson Ki-Kare testinden hareketle hanehalklarının ev dışı gıda tüketimlerinde etkili olabileceği düşünülen değişkenler ile ev dışı gıda tüketimi arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Söz konusu test, ilk olarak 1900'lü yıllarda Karl Pearson tarafından gündeme getirilmiştir (Aytaç, 1999). Bu test, özellikle sosyal bilimler alanı başta olmak üzere diğer birçok alanda yaygın bir biçimde kullanılan bir yöntemdir (Akgül, 2003). Söz konusu test ile, iki ya da daha çok değişken arasında istatistiki açıdan önemli bir ilişkinin var olup olmadığını görmek mümkündür (Bryman ve Cramer, 1990). Son olarak, hanehalklarının ev dışı gıda tüketimlerini etkileyen faktörleri belirlemek için logit model kullanılmıştır. Herhangi bir regresyon modelinde açıklanan veya bağımlı değişken kolaylıkla sayısallaştırılabilen açıklayıcı ya da bağımsız değişkenlerden değil, bazen kolay bir şekilde sayısallaştıramadığımız değişken veya değişkenlerden de etkilenebilmektedir. İncelenen konuya göre değişiklik arz etmekle birlikte cinsiyet, yaş, bölge, meslek, eğitim durumu vb. gibi niceliksel faktörler de regresyon modelinde yer alabilmektedir. Kolay bir biçimde sayısallaştırılamayan böyle değişkenleri ifade etmek için onların temsilcileri olan gölge veya kukla değişkenler kullanılmaktadır. Gölge değişkenler 0 ve 1 değerleri aldığından nicel değişkenler gibi sürekli değil, bunun aksine kesikli değişkenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamızda kullanacağımız bağımlı değişkenimiz ev dışı gıda tüketiminin varlığı değişkeni iki değerli (1 ve 0) olduğundan, söz konusu bağımlı değişkeni etkileyebilecek bağımsız değişkenler arasındaki regresyon, iki değerli bağımlı değişkenlerin tahmininde kullanılan logit model yardımıyla tahmin edilmiştir. Logit model lojistik birikimli dağılım fonksiyonundan türetilmektedir (Gujarati, 2006; Özer, 2004).

$$P_i = P(Y_i = 1 | X_i) = F(I_i) = F(\beta_1 + \beta_2 X_i) = \frac{1}{1 + e^{-I_i}} = \frac{1}{1 + e^{-\beta_1 + \beta_2 X_i}} \quad (1)$$

1 no.lu denklemlerle ifade edilen logit modelde I_i , $-\infty$ ile $+\infty$ arasında değerler almakta ve P_i ise 0 ile 1 arasında değerler almaktadır. Aynı zamanda P_i ile I_i arasında doğrusal olmayan bir ilişki söz konusudur.

Logit modelde kullanılan bağımlı ve bağımsız değişkenlere ilişkin bilgiler Tablo 1'de ifade edilmektedir.

Tablo 1: Logit modelde yer alan değişkenler

Bağımlı Değişken	Açıklama
Ev Dışı Gıda Tüketimi	Hanehalkı ev dışında gıda tüketiyor ise 1, değil ise 0
Bağımsız Değişken	Açıklama
Hanehalkı Büyüklüğü	Hanehalkı büyüklüğü 1- 3 arası ise 1, değil ise 0
Medeni hal	Anket yapılan birey evli ise 1, değil ise 0
Yaş	Anket yapılan birey 18-29 yaş arası ise 1, değil ise 0
Aylık Gelir	Hane 2501-5000 TL arası aylık gelire sahip ise 1, değil ise 0
Cinsiyet	Anket yapılan birey erkek ise 1, değil ise 0
Okuyan Birey Sayısı	Hanede 0-2 kişi arasında okuyan birey var ise 1, değil ise 0
Çocuk Sayısı	Hanede 0-2 kişi arasında çocuk var ise 1, değil ise 0
Meslek	Anket yapılan birey ev hanımı ise 1, değil ise 0
Eşin mesleği	Anket yapılan bireyin eői çalıőıyor ise 1, değil ise 0
Evin Mülkiyeti	Hanehalkı evin sahibi ise 1, değil ise 0

3. Bulgular

Bu bölümde ilk önce ankete katılan hanehalklarının sosyo-ekonomik ve demografik özellikleri ile ev dışı gıda tüketimi ile ilgili görüşlerine ilişkin frekans tabloları verilmiőtir. Daha sonra ise ev dışı gıda tüketimini etkileyebileceği düşünölen değişkenler ile ev dışı gıda tüketimi arasındaki iliőkilere ait Ki-Kare analiz sonuçları yorumlanmıőtir. Son olarak ise ev dışı gıda tüketimini hangi değişkenlerin ne yönde ve büyüklükte etkiledikleri logit model aracılığıyla analiz edilmiştir.

3.1. Demografik bulgular

Ankete katılan 400 hanehalkının demografik ve sosyo-ekonomik değişkenlere ait özellikleri Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2: Demografik ve sosyo-ekonomik özellikler

Özellikler	N	%	Özellikler	N	%
Cinsiyet			Eğitim Durumu		

Erkek	199	49,7	Okur-yazar değil	13	3,3
Kadın	201	50,3	İlköğretim	84	21,0
Yaş			Ortaöğretim	123	30,8
18-29	131	32,8	Yükseköğretim	167	41,8
30-39	102	25,5	Lisansüstü	13	3,3
40-49	102	25,5	Hanehalkı Büyüklüğü		
50 ve üzeri	65	16,2	1-3	88	22,0
Aylık Gelir			4-6	272	68,0
0-2500	63	15,8	7 ve üzeri	40	10,0
2501-5000	233	58,3	İkamet Edilen İlçe		
5001-7500	70	17,5	Aziziye	146	36,5
7501 ve üzeri	34	8,5	Palandöken	92	23,0
Çocuk Sayısı			Yakutiye	162	40,5
0-2	220	55,0	Okuyan Birey Sayısı		
3-5	174	43,5	0-2	315	78,8
6 ve üzeri	6	1,5	3-5	82	20,5
Meslek			6 ve üzeri	3	0,7
Emekli	18	4,5	Oturulan Evin Mülkiyeti		
Memur	67	16,8	Ev sahibi	252	63,0
İşçi	69	17,3	Kiracı	148	37,0
Esnaf	28	7,0	Aylık Gıda Harcaması		
S. Meslek	18	4,5	0-500	44	11,0
Çiftçi	3	0,8	501-1000	200	50,0
Diğer	197	49,3	1001-1500	120	30,0
Eşin Mesleği			1501 ve üzeri	36	9,0
Emekli	14	3,5	Medeni Hal		
Memur	41	10,3	Evli	325	81,3
İşçi	47	11,8	Bekar	75	18,7
Esnaf	22	5,5	Sağlık Problemi		
S. Meslek	12	3,0	Evet	79	19,7
Çiftçi	1	0,3	Hayır	321	80,3
Diğer	188	47,0			

Tablo 2’de görüldüğü gibi, ankete katılan 400 hanehalkının %19,8’i (199 kişi) erkek ve geriye kalan %50,3’ü ise (201 kişi) kadın bireylerden oluşmaktadır. Dolayısıyla ankete cinsiyetler itibariyle neredeyse eşit bir katılım gerçekleşmiştir. Yine, anketimize katılan bireylerin %32,8’i 18-29, %25,5’i 30-39 ile 40-49 ve %16,2’si 50 ve üzeri yaşa sahiptir. Anketimize en fazla katılım yükseköğretim mezunu bireyler tarafından sağlanmıştır. Yine, ankete katılan bireylerin %68’inin ailedeki toplam fert sayısı 4-6 arasındadır. Aylık gelir itibariyle en fazla katılım 2501-5000 TL arasında gelire sahip olan bireylere aittir. Ayrıca, ankete katılan bireylerden 162 kişi Yakutiye, 146 kişi Aziziye ve 92 kişi ise Palandöken ilçesinde ikamet etmektedir. Hanehalklarının %78,8’inin hanesinde okuyan birey sayısı 0-2 kişi arasında ve hanelerin %55’inin çocuk sayısı ise 0-2 kişi arasındadır. Ankete en fazla katılım %49,3 orana sahip diğer meslek grubundan gerçekleşmiştir. Söz konusu meslek grubu ev hanımını ifade etmektedir. Benzer şekilde ankete katılan bireyin eşinin mesleği açısından en fazla katılım diğer meslek grubundan olmuştur. Hanehalklarının %63’ü ev sahibi ve geriye kalan %37’si ise kiracıdır. Anketimize katılan hanehalklarının yarısının aylık gıda harcamaları 501-1000 TL arasındadır. Hanehalklarının %81,3’ü evli iken %18,7’si ise bekarıdır. Son olarak ankete katılan bireylerin %80,3’ünün herhangi bir sağlık problem bulunmamaktadır.

Tablo 3: Ev dışı gıda tüketimi ile ilgili ifadeler

İfadeler	N	%	İfadeler	N	%
Ev Dışı Gıda Tüketme			Günlük Yemek Öğünü		
Evet	267	66,7	1	2	0,5
Hayır	133	33,3	2	41	10,3
Tüketim Sıklığı			3	357	89,2
Haftada en az 1	202	50,5	Kararı Veren Kişi		
15 günde 1	47	11,8	Anne	8	2,0
Ayda 1 defa	18	4,5	Baba	46	11,5
Hangi Öğün Dışarıda			Kendim	196	49,0
Sabah	13	3,3	Eşim	16	4,0
Öğle	204	51,0	Çocuklar	1	0,3
Akşam	50	12,5	Tercih Nedeni		
Ev Dışı Gıda Harcaması			Çaba sarf etmeme	67	16,8
1-300	47	11,8	Lezzetli oluşu	29	7,3
301-600	151	37,8	Alışkanlık	26	6,5
601-900	44	11,0	Zaman tasarrufu	43	10,8
901 ve üzeri	25	6,3	Ekonomik oluşu	20	5,0
Tercih Etmeme Nedeni			Eşin çalışması	19	4,8
Fiyat yüksekliği	48	12,0	Yapma sevmeme	16	4,0

Alışkanlık yok	17	4,3	Çocuk istemesi	4	1,0
Sağlıksız	17	4,3	Promosyon	18	4,5
Ortam kötü	11	2,8	Çevre tavsiyesi	12	3,0
Ürün çeşidi sınırlı	14	3,5	Diğer	13	3,3
Bireyler istemiyö	3	0,8	Öncelikli Yer		
Olumsuz reklam	5	1,3	Restoran	88	22,0
Diğer	18	4,5	Kebapçı	81	20,3
Fastfood-Pizzacı	43	10,8	Kafeterya	55	13,8

Tablo 3'te ankete katılan hanehalklarının ev dışı gıda tüketimi ile ilgili sorulara verdikleri yanıtların frekans dağılımları ifade edilmektedir. Tablo 3'e bakıldığında ankete katılan 400 hanehalkının %66,7'sinin ev dışı gıda tüketimi yaptığı ve geriye kalan %33,3'ünün ise ev dışı gıda tüketimi gerçekleştirmediği görülmektedir. Ankete katılan bireylerin çok büyük bir bölümü (%89,2) günde 3 öğün yemek tüketmektedir. Yine hanehalklarının %50,5'i haftada en az 1 defa ev dışı gıda tüketiminde bulunmakta ve ev dışı gıda tüketim kararını ise çoğunlukla kendileri vermektedir. Ev dışı gıda tüketimi gerçekleştiren bireyler en fazla öğle öğününü dışarıda yemektedir. Hanehalklarının %37,8'inin ev dışı gıda harcaması 301-600 TL arasındadır. Hanehalklarının ev dışı gıda tüketimini en önemli tercih nedeni çaba sarf etmeme iken en önemsiz neden ise çocukların istemesidir. Ayrıca, hanelerin ev dışı gıda tüketimini en önemli tercih etmeme nedeni ise fiyat yüksekliğidir. Son olarak, hanehalkları ev dışı gıda tüketimlerini öncelikli olarak restoranlarda gerçekleştirmektedir.

Tablo 4'te ankete katılan hanehalklarının ev dışı gıda tüketimi yapabilecekleri yerler ile ilgili görüşleri sunulmaktadır.

Tablo 4: Ev dışı gıda tüketim yerleri ile ilgili görüşler

Tüketim Yerleri	1	2	3	4	5
Oteller	100	75	54	143	28
Lüs lokantalar	89	91	49	137	34
Kebapçılar	13	57	38	223	69
Restoranlar	18	51	27	226	78
Fast-Food	22	45	33	215	85
Pizzacı	22	52	38	202	86
Kafeler	23	57	42	189	89
Hazır yemeği evde yemek	54	65	55	145	81
Okul vb. kafeteryalar	46	63	49	159	83
Yemekhaneler	25	72	54	162	87

Dürümcüler	30	68	43	166	93
Barlar	100	72	44	132	52
Seyyar satıcılar	108	80	39	113	60

Not: 1: Kesinlikle tercih etmem, 2: Tercih etmem, 3: Kararsızım, 4: Tercih ederim, 5: Kesinlikle tercih ederim

Tablo 4'e bakıldığında, ankete katılan hanehalklarının %35,8'inin (143 kişi) otelleri, %34,3'ünün (137 kişi) lüks lokantaları, %55,8'inin (223 kişi) kebabçıları, %56,5'inin (226 kişi) restoranları, %53,8'inin fast-food, %50,5'inin (202 kişi) pizzacıları, %47,3'ünün (189 kişi) kafeleri, %36,3'ünün (145 kişi) hazır yemek alıp evde yemeyi, % 39,8'inin (159 kişi) okul vb. kafeteryaları, %40,5'inin (162 kişi) yemekhaneleri, %41,5'inin (166 kişi) dürümcüleri, %33'ünün (132 kişi) barları ve %28,3'ünün (113 kişi) ise seyyar satıcıları ev dışı gıda tüketimi için tercih edebileceği görülmektedir.

Tablo 5'te ankete katılan hanehalklarının ev dışı gıda tüketim nedenlerine katılma düzeyleri ifade edilmektedir.

Daha öncede ifade edildiği gibi incelenen hanehalklarının %66,8'i ev dışı gıda tüketmekte iken %33,3'ü ev dışı gıda tüketmemektedir. Tablo 5'te sadece ev dışı gıda tüketimi gerçekleştiren hanelerin tüketme nedenleri yer almaktadır. Tablodaki sayısal değerler ankete katılan tüm hanehalkları açısından yüzdesel değerlerdir. Örneğin, hanehalklarının ev dışı gıda tüketimini iş sebebiyle zaman kısıtı olması sebebi ile gerçekleştirdiklerine %7,5'i hiç katılmamakta, %11,3'ü katılmamakta, %4,8'i kararsız, %29'u katılmakta ve %14,3'ü ise kesinlikle katılmakta iken %33,3'ü ise ev dışı gıda tüketimi yapmamaktadır. Tablo 5'te yer alan tüm nedenlere ev dışı gıda tüketimi gerçekleştiren tüm hanehalklarının katıldığı görülmektedir. Tablodaki değerler dikkate alındığında ev dışı gıda tüketimi gerçekleştiren hanehalkları için en önemli tüketim nedeni özel günlerdir.

Tablo 5: Ev dışı gıda tüketim nedenleri ile ilgili görüşler

Tüketim Nedenleri	1	2	3	4	5
İş sebebiyle zaman kısıtı olması	7,5	11,3	4,8	29,0	14,3
Farklı mekanlarda olma isteği	5,0	11,0	7,5	28,5	14,8
Özel günler	4,8	9,3	5,8	35,0	12,0
Çocuk tercihi	6,0	13,0	6,0	29,3	12,5
Kolaylık	4,0	11,3	9,0	32,3	10,3
Hazırlamada çaba sarf etmeme	2,8	12,5	9,5	29,8	12,3
Sağlıklı-hijyenik oluşu	3,8	11,8	11,8	29,3	10,3
Çevre tavsiyesi	4,0	11,0	9,8	28,5	13,5
Alışkanlık	3,8	9,0	8,8	30,8	14,5
Çeşitlilik olması	3,5	11,0	7,5	31,0	13,8
Lezzetli olması	3,8	11,5	7,5	31,0	13,0
Ekonomik olması	5,3	9,8	7,5	30,8	13,5

Reklamların etkisi	4,8	10,5	8,3	28,5	14,8
Yemek pişirmeyi sevmeme	5,0	12,5	6,0	28,0	15,3
Daima aynı kalitede olması	5,8	11,0	8,0	27,8	14,0
Hoş vakit geçirmek için	3,8	14,0	6,8	29,3	13,0
Kampanya-promosyonlar	4,3	10,0	5,8	31,3	15,5
Mobil uygulamaların etkisi	6,3	10,0	7,0	30,5	13,0
Ulaşım kolaylığı	6,0	14,5	6,0	26,3	14,0

Not: 1: Hiç katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum

Tablo 6’da ankete katılan hanehalklarının ev dışı gıda tüketmeme nedenlerine katılma düzeyleri görülmektedir.

Tablo 6: Ev dışı gıda tüketmeme nedenleri ile ilgili görüşler

Tüketmeme Nedenleri	1	2	3	4	5
Fiyatların yüksek olması	3,3	5,0	3,8	12,8	8,5
Alışkanlık olmaması	2,3	7,0	3,3	11,5	9,3
Ortamı beğenmeme	1,0	4,3	5,5	15,3	7,3
Sağlıklı- hijyenik olmaması	1,3	4,5	4,0	15,3	8,3
Self servisten hoşlanmama	1,3	6,0	5,3	15,0	5,8
Ürün çeşidinin sınırlı olması	1,8	4,8	7,8	12,3	6,8
Hizmetin yetersiz olması	3,0	5,5	4,3	14,3	6,3
Kuruluş imajının kötü olması	1,3	7,3	5,3	11,8	7,8
Aile fertlerinin istememesi	3,0	6,3	6,3	10,5	7,3

Not: 1: Hiç katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum

Hanehalklarının %66,8’i ev dışı gıda tüketmekte iken %33,3’ü ev dışı gıda tüketmemektedir. Tablo 6’da sadece ev dışı gıda tüketmeyen hanelerin tüketmeme nedenleri yer almaktadır. Tablodaki sayısal değerler ankete katılan tüm hanehalkları açısından yüzdesel değerlerdir. Örneğin, hanelerin ev dışı gıda tüketmeme sebebi olarak fiyatların yüksek olması ifadesine %3,3’ü hiç katılmamakta, %5’i katılmamakta, %3,8’i kararsız, %12,8’i katılmakta ve %8,5’i ise kesinlikle katılmakta iken geriye kalan %66,8’i ise ev dışı gıda tüketimi yapmaktadır. Tablo 6’da yer alan tüm nedenlere ev dışı gıda tüketmeyen bütün hanehalklarının katıldığı görülmektedir. Tablodaki değerler dikkate alındığında ev dışı gıda tüketmeyen haneler için en önemli tüketmeme nedeni sağlıklı ve hijyenik olmamasıdır.

3.2. Ki-Kare Analizi

Hanehalklarının ev dışı gıda tüketimlerinde etkili olabileceği düşünülen değişkenler ile ev dışı gıda tüketimi arasındaki ilişki Ki-Kare analizi ile tespit edilmiş ve sonuçlar Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7: Ev dışı gıda tüketimi ile bazı değişkenler arasındaki ilişki

Değişken	χ^2	Serbestlik Derecesi	Prob.
Cinsiyet	0,783	1	0,376
Yaş	38,883	3	0,000
Eğitim düzeyi	50,296	4	0,000
Hanehalkı büyüklüğü	7,549	2	0,023
Aylık gelir	156,744	3	0,000
İkamet edilen ilçe	1,264	2	0,531
Okuyan birey sayısı	16,289	2	0,000
Çocuk sayısı	25,495	2	0,000
Meslek	29,390	6	0,000
Eşin mesleği	19,094	6	0,004
Medeni durum	4,658	1	0,031
Oturulan evin mülkiyeti	0,071	1	0,790

Tablo 7’de yapılan Ki-Kare analizine göre, %1 önem düzeyinde yaş, eğitim düzeyi, aylık gelir, okuyan birey sayısı, çocuk sayısı, meslek, eşin mesleği değişkenleri; %5 önem seviyesinde ise hanehalkı büyüklüğü ve medeni durum değişkenleri ile ev dışı gıda tüketimi arasında anlamlı bir ilişki olduğu; fakat cinsiyet, ikamet edilen ilçe ve oturu lan evin mülkiyeti değişkenleri ile ev dışı gıda tüketimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir.

3.3. Logit Model Analizi

Hanelerin ev dışı gıda tüketimlerini etkileyebilecek değişkenleri analiz etmek için 1 no.lu denklem ile ifade edilen Logit model, maksimum olabilirlik yöntemi ile tahmin edilmiş ve tahmin sonuçları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8: Logit model analiz sonuçları

Değişken	Katsayı	Standart Hata	z Değeri	P Değeri	Marjinal Etki
Sabit	-1,161**	0,457	-2,54	0,011	-
Hanehalkı Büyüklüğü	-0,523**	0,208	-2,51	0,013	-0,115
Yaş	0,585	0,412	1,42	0,155	0,129
Aylık Gelir	1,016*	0,268	3,80	0,000	0,223

Cinsiyet	-0,012	0,315	-0,04	0,971	-0,003
Okuyan Birey Sayısı	0,439*	0,109	4,03	0,000	0,097
Çocuk Sayısı	0,840**	0,337	2,49	0,013	0,185
Meslek	-0,461**	0,222	-2,08	0,037	-0,101
Eşin mesleği	0,598**	0,289	2,07	0,039	0,132
Evin mülkiyeti	0,122	0,272	0,45	0,653	0,027
McFadden R ²	0,430	Doğru Tahmin Oranı			0,720
LR	183,320	(Prob.)	0,000		

Not: * ve ** sırasıyla %1 ve %5 önem düzeylerinde istatistiki açıdan anlamlılığı göstermektedir.

Tablo 8'de ifade edilen analiz sonuçlarına bakıldığında LR istatistiği %1 önem düzeyinde istatistiki olarak anlamlıdır. Yani, model bir bütün olarak anlamlıdır. Ayrıca, doğru tahmin oranı %72 olarak tespit edilmiştir. McFadden R² değerine bakıldığında ise bağımlı değişkendeki değişimin %43'ünün modelde yer alan bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı görülmektedir. Bağımsız değişkenler içerisinde aylık gelir ve okuyan birey sayısı değişkenleri %1 önem düzeyinde ve çocuk sayısı, hanehalkı büyüklüğü, meslek ile eşin mesleği değişkenleri ise %5 önem düzeyinde istatistiki açıdan anlamlı iken geriye kalan diğer değişkenler anlamsızdır.

Hanelerin ev dışı gıda tüketimlerini etkileyebilecek değişkenler içerisinde hanehalkı büyüklüğü değişkeni ile ev dışı gıda tüketimi arasında negatif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Hanehalkı büyüklüğü 1-3 arasında olan hanelerin ev dışı gıda tüketme olasılıkları diğer hanelere göre %11,5 oranında daha azdır.

Hanehalklarının ev dışı gıda tüketmelerini etkileyen diğer bir değişken ise yaş değişkenidir. Analiz sonuçlarına göre yaş değişkeni ile ev dışı gıda tüketimi arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Fakat, söz konusu ilişki istatistiki açıdan anlamsızdır. 18-29 yaş arasında yer alan hanelerin ev dışı gıda tüketimlerinin diğer yaş grubuna sahip hanelere göre %12,9 oranında daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Yaş değişkeninin anlamsız çıkmasının sebeplerinden biri her yaş grubu içerisinde hem ev dışı gıda tüketen ve hem de ev dışı gıda tüketmeyen hanelerin olmasıdır.

Ayrıca hanelerin ev dışı gıda tüketimlerini aylık gelir değişkeni önemli ölçüde etkilemektedir. Buna göre aylık gelir değişkeni ile ev dışı gıda tüketme olasılığı arasında istatistiki açıdan anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır. Aylık geliri 2501-5000 TL arasında olan hanelerin diğer hanelere göre ev dışı gıda tüketimlerinin %22,3 oranında daha fazla olduğu yapılan analizler neticesinde tespit edilmiştir.

Hanehalklarının ev dışı gıda tüketmelerini etkileyen başka bir değişken ise cinsiyet değişkenidir. Cinsiyet ile ev dışı gıda tüketimi arasında negatif yönlü bir ilişki mevcut olup söz konusu ilişki istatistiki bakımdan anlamsızdır. Cinsiyeti erkek olan bireyler kadın bireylere nispeten %3 oranında daha az ev dışı gıda tüketimi gerçekleştirmektedir.

Hanelerin ev dışı gıda tüketimlerini okuyan birey sayısı ve çocuk sayısı değişkenleri de etkilemektedir. Buna göre okuyan birey sayısı ve çocuk sayısı değişkenleri ile ev dışı gıda tüketimi arasında istatistiki açıdan anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır. Okuyan birey sayısı

ve çocuk sayısı 0-2 arasında olan hanelerin diğer hanehalklarına nispeten ev dışı gıda tüketimlerinin sırasıyla %9,7 ve %18,5 oranında daha fazladır. Hanedeki fert sayısının fazla olması, ev dışı gıda tüketmenin maliyetini arttıracadığ için okuyan birey ile çocuk sayısının az olması ev dışı gıda tüketimini olumlu yönde etkilemektedir. Dolayısıyla, söz konusu değişkenlerin iŐaretleri beklentilerle uyumludur.

Hanehalklarının ev dışı gıda tüketimlerini meslek ve eşin mesleği değişkenleri de etkilemektedir. Meslek değişkeni ile ev dışı gıda tüketimi arasında istatistiki bakımdan anlamlı ve negatif yönde eşin mesleği ile ev dışı gıda tüketimi arasında ise pozitif yönde bir ilişki mevcuttur. Mesleği ev hanımı olan hanelerin ev dışı gıda tüketimleri diğer hanelere oranla %10,1 daha az iken eŐi çalıŐan hanelerin ev dışı gıda tüketimleri diğer hanehalklarına nispeten %13,2 daha fazladır. Ev hanımı olan hanelerde ev dışı gıda tüketme negatif yönde ve eşin çalıŐtıđı hanelerde ise ev dışı gıda tüketmenin pozitif yönde olması beklentilerle uyumludur.

Hanelerin ev dışı gıda tüketimlerini etkileyebileceği düşünölen son değişken evin mülkiyetidir. Yapılan analizler sonucunda mülkiyet ile ev dışı gıda tüketimi arasında pozitif yönlü bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Fakat söz konusu ilişki istatistiki açıdan anlamsızdır. Ev sahibi olan hanelerin ev dışı gıda tüketimleri kiracı olan hanelere nispeten %2,7 oranında daha fazladır.

Analiz sonuçları literatürde yer alan diğer çalışmalar ile mukayese edildiğinde paralellikler olduğu görölmektedir. Nayga ve Capps (1992), Gül vd. (2003), Akbay ve Boz (2005), Yazırlı (2015), Kutluay Tutar ve Yazırlı (2016) ile Bitrak ve Hatırlı (2019) çalıŐmalarında elde edilen sonuçlar ile bu çalışmanın sonuçları arasında benzerlikler olduğu görölmektedir.

Sonuç

İnsanoğlunun fizyolojik ve biyolojik ihtiyaçları içerisinde gıda, hayatın idame ettirilebilmesi için zorunlu ve sürekli bir biçimde temin edilmelidir. Teknolojik gelişmeler, bireylerin yaşam koŐullarında ve tarzlarında da değişimlere sebep olmuştur. Bu bağlamda, bireylerin tüketim kalıplarında yaşanan farklılıklar ev dışı gıda tüketiminin artmasına sebep olmuştur. Bu çalışmada Erzurum ilinde yaŐamını sürdüren hanelerin ev dışı gıda tüketimlerinin genel yapısı ve bu tüketimi etkileyen faktörler analiz edilmiştir. Bu amacı gerçekteŐtirmek için ise Ki-Kare analizi ve Logit model analizi kullanılmıştır.

Çalışmada kullanılan veriler, Erzurum ili kentsel alanda ikamet eden 400 haneye uygulanan anket yoluyla temin edilmiştir. İncelenen hanehalklarının aylık ortalama gelirleri 4762,70 TL, aylık ortalama gıda harcamaları 1051,75 TL ve aylık ortalama ev dışı gıda harcamaları ise 366, 93 TL'dir. Haneler aylık ortalama gelirlerinin yaklaşık olarak %7,70'ini ve aylık gıda harcamalarının yaklaşık olarak %34,9'unu ev dışı gıda tüketimine ayırmaktadır. Söz konusu hanelerin %66,8'i ev dışı gıda tüketiminde bulunurken %33,3'ü ise ev dışı gıda tüketimi gerçekteŐtirmemektedir.

Ankete katılan bireylerin çok büyük bir bölümü günde 3 öğün yemek tüketmekte, haftada en az 1 defa ev dışı gıda tüketiminde bulunmakta ve ev dışı gıda tüketim kararını ise çoğunlukla kendileri vermektedir. Ev dışı gıda tüketmenin en önemli tercih nedeni çaba sarf etmeme ve en önemli tüketim nedeni ise özel günlerdir. Ayrıca, hanehalkları ev dışı gıda tüketimlerini öncelikli olarak restoranlarda gerçekteŐtirmektedir. Ev dışı gıda tüketmeyen hanelerin en önemli tercih etmeme nedeni fiyat yüksekliği ve en önemli tüketmeme nedeni ürünlerin sağlıklı ve hijyenik olarak görölmemesidir.

Çalışmada gerçekleştirilen Ki-Kare analizine göre; yaş, eğitim düzeyi, aylık gelir, okuyan birey sayısı, çocuk sayısı, meslek, eşin mesleği hanehalkı büyüklüğü ve medeni durum değişkenleri ev dışı gıda tüketimini etkilerken, cinsiyet, ikamet edilen ilçe ve oturulan evin mülkiyeti değişkenleri ise ev dışı gıda tüketimini etkilememektedir.

Ayrıca, Logit model analiz sonuçlarına göre ise ev dışı gıda tüketimini aylık gelir, okuyan birey sayısı çocuk sayısı, hanehalkı büyüklüğü, meslek ve eşin mesleği değişkenleri etkilemektedir.

Çalışmadan elde edilen bulgular ilgili endüstride faaliyet gösteren firmalar, araştırmacılar ve potansiyel girişimciler açısından önem arz etmektedir. Çalışmada ev dışı gıda tüketen haneler en fazla sırasıyla restoran, kebabçı, fast-food ve pizzacıları tercih etmektedir. İncelenen haneler en çok özel günlerde ev dışı gıda tüketmeyi tercih etmektedirler. Dolayısıyla, ilgili endüstride restoran, kebabçı, fast-food ve pizzacı olarak faaliyet gösteren firmaların özel günler için çeşitli aktiviteler gerçekleştirerek kampanya ve promosyonlara yönelmeleri potansiyel müşterileri cezbedecektir. Çalışmadan elde edilen bir diğer sonuç, fiyat yüksekliği ile sağlıklı ve hijyenik olmama sebebiyle hanelerin ev dışı gıda tüketmemesidir. Bu bağlamda, ilgili firmaların tüketicilerin gelir gruplarını dikkate alarak etkili bir fiyatlandırma politikası izlemeleri ve sağlık-hijyenik faktörlere oldukça fazla önem göstermeleri elzemdir. Ev dışı gıda tüketmeyen haneler için firmaların sunduğu ortam da beğenilmemektedir. Bu yüzden, ilgili firmaların mevcut ortamlarını müşterilerin istekleri doğrultusunda düzenlemeleri gerekmektedir.

Sonuç olarak, hanelerin ev dışı gıda tüketim kararlarını etkileyebilecek faktörler ülkeler, bölgeler, şehirler ve yerleşim alanları açısından farklılıklar gösterebilir. Çalışma ile tespit edilen analiz sonuçları, incelenen dönem itibarıyla hanelerden ulaşılabilen veriler, dikkate alınan değişkenler ve analiz yöntemleri açısından sınırlıdır. Farklı analiz dönemi, değişken veya yöntemlerin uygulanması sonuçlarda farklılıklara sebep olabilir. Çalışmanın ileride ev dışı gıda tüketimi ile ilgili yapılabilecek diğer çalışmalara yol göstermesi beklenmektedir.

Kaynakça

- Akbay, C. ve Boz, İ. (2005). Kahramanmaraş'ta ailelerin ev ve ev dışı gıda tüketim talebi ve tüketici davranışlarının ekonomik analizi. *KSÜ Fen ve Mühendislik Dergisi*, 8(1), 122-131.
- Akgül, A. (2003). Tıbbi araştırmalarda istatistiksel analiz teknikleri. Ankara: Yeni Mustafa Kitabevi.
- Aytaç, M. (1998). Matematiksel istatistik. Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.
- Bekar, A. ve Dönmez, F. G. (2016). Tüketicilerin dışarıda yemek yeme nedenlerine ilişkin bir değerlendirme. *Social Sciences (NWSASOS)*, 11(1), 1-15.
- Bitrak, O. O. ve Hatırlı, S. A. (2019). Isparta ilinde hanehalklarının ev dışı gıda tüketimini etkileyen sosyo-ekonomik faktörlerin analizi. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(2), 46-63.
- Bryman, A. and Cramer, D. (1990). *Quantitative data analysis for social scientists*. London: Routledge.
- Chan, P., Lee, H., Tseng, R. and Downes, N. J. (1990). Dietary habits beliefs and food practice of elderly chinese women. *Journal of American Dietetic Association*, 90(4), 579-580.

- Doğdubay, M. ve Saatçi, G. (2016). Dışarıda yemek yeme alışkanlığında etkili faktörlerin belirlenmesinde alternatif bir yöntem olarak planlanmış davranış teorisi. Ö. Bardakoğlu ve V. Tecim (Der.), Bölgesel turizm içinde (ss. 92-101). İzmir: DEUZEM.
- Goddard, D. (1983). An analysis of canadian aggregate demand for food at home and away from home. *Canadian Agricultural Economics and Farm Management Society*, 3, 289-318.
- Gujarati, D. N. (2006). Temel ekonometri. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Gül, A., Özdeş Akbay, A., Özçiçek Dölekoğlu, C., Özel, R. ve Akbay, C. (2003). Adana ili kentsel alanda ailelerin ev dışı gıda tüketimlerinin belirlenmesi. Ankara: Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü Yayınları, Yayın No: 95.
- Hollingworth, D. (1994). Food service in the fast lane. *Food Technology*, 48(9), 133-138.
- Jaafar, S. N., Lumbers, M. and Eves, A. (2009). Does food really matters in the eating out experience in Restaurants. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 8(2), 1-11.
- Jensen, H. H. and Yen, S. T. (1996). Food expenditures away from home by type of meal. *Canadian Journal of Agricultural Economics/Revue canadienne d'agroeconomie*, 44, 67-80.
- Kutluay Tutar, F. ve Yazırlı, N. (2016). Hanehalkı ev dışı gıda tüketimini etkileyen Faktörler: Nazilli örneği. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 367-392.
- Lee, J. L. and Brown, M. G. (1986). Food expenditures at home and away from home in the United States- a switching regression analysis. *The Review of Economics and Statistics*, 68(1), 142-147.
- McCracken, V. and Brandt, J. (1987). Household consumption of food-away-from-home: Total expenditure and by type of food facility. *American Journal of Agricultural Economics*, 69(2), 274-284.
- Nayga, R. M. and Capps, O. (1992). Determinants of food away from home consumption: An update. *Agribusiness*, 8(6), 549-559.
- Onurlubaş, E., Doğan, H. G. ve Gürler, A. Z. (2015). Türkiye’de ev dışı gıda tüketiminin durumu ve tüketici eğilimleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(38), 917-924.
- Özdemir, B. (2010). Dışarıda yemek yeme olgusu: Kuramsal bir model önerisi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 21(2), 218-232.
- Özer, H. (2004). Nitel değişkenli ekonometrik modeller teori ve bir uygulama. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Traş, M. F. ve Şengül, S. (2017). Cohort effect on food away from home in Turkey: A double hurdle approach. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 35, 59-80.